Lietas Nr. A420406913
Lietas arhīva Nr. AA43-0237-16/3

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2016. gada 7. janvārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente S. Gintere,
tiesneses I. Amona un L. Konošonoka,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ (*/pers. A/*) pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2013. gada 30. aprīļa lēmuma Nr. 11-8/4189 atcelšanu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2014. gada 18. jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA) direktores 2013. gada 30. aprīļa lēmumu Nr. 11-8/4189 (turpmāk – Lēmums) pēc pieteicēja /pers. A/ apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas atstāti negrozīti VSAA Rīgas pilsētas Zemgales nodaļas 2013. gada 11. marta lēmumi Nr. 13/634523 un Nr. 13/634584, ar kuriem /pers. A/ pārtraukta vecuma pensijas izmaksa no 2013. gada 1. aprīļa sakarā ar to, ka apdrošināšanas stāžs ir mazāks par desmit gadiem, un pārtraukta piemaksas pie vecuma pensijas izmaksa no 2013. gada 1. aprīļa sakarā ar to, ka pieteicējam nav tiesību saņemt Latvijas Republikas vecuma pensiju.

Lēmuma pamatojumā cita starpā norādīts, ka atbilstoši Krievijas Federācijas Valdības un Latvijas Republikas Valdības vienošanās par Latvijas Republikas teritorijā dzīvojošo Krievijas Federācijas militāro pensionāru un viņu ģimenes locekļu sociālo aizsardzību (turpmāk – Vienošanās, *spēkā no 1995. gada 27. februāra*) 9. pantam persona nevarēja paļauties, ka vienlaicīgi saņems divu valstu pensijas.

Lai novērstu situācijas, kad Latvijas pensija ir piešķirta par to pašu apdrošināšanas periodu, par kuru pensiju piešķīrusi cita valsts, likumdevējs ir papildinājis likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumus ar 42.[1] punktu.

Pieteicējs iesniedza Krievijas Federācijas vēstniecības Konsulārās nodaļas Sociālās nodrošināšanas nodaļas 2012. gada 22. oktobra izziņu Nr. 90124, kurā norādīts, ka viņš saņem Krievijas Federācijas pensiju par dienesta periodu no 1960. gada 23. augusta līdz 1991. gada 31. decembrim.

No 2013. gada 1. aprīļa tika pārskatīts pieteicēja Latvijas vecuma pensijai vērā ņemtais apdrošināšanas stāžs un no tā tika izslēgts periods no 1960. gada 23. augusta līdz 1991. gada 31. decembrim, kurš ir ņemts vērā, piešķirot arī Krievijas Federācijas izdienas pensiju. Pieteicēja Latvijas apdrošināšanas stāžs pēc pārskatīšanas ir 8 gadi 9 mēneši 3 dienas, kas ir mazāks nekā noteiktais nepieciešamais minimālais apdrošināšanas stāžs (10 gadi), lai viņam būtu tiesības uz Latvijas vecuma pensiju. Tā kā pieteicējam nav tiesību uz vecuma pensiju, attiecīgi viņam nav tiesību arī uz piemaksu pie vecuma pensijas par apdrošināšanas stāžu līdz 1995. gada 31. decembrim.

[2] /pers. A/ vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par Lēmuma atcelšanu. Pieteikums un papildu paskaidrojumi pamatoti šādi.

[2.1] Likumā „Par valsts pensiju" nav noteikts jēdziens „citas valsts pensija", proti, jēdziens „valsts pensija" un „izdienas pensija" būtiski atšķiras. Pieteicējam ir piešķirta militārā pensija, kuras izmaksu regulē Krievijas Federācijas 1993. gada 12. februāra likums „Par pensiju nodrošināšanu personām, kuras bijušas karadienestā vai dienējušas iekšlietu iestādēs, un šo personu ģimenēm" (turpmāk – Krievijas Militāro pensiju likums). Saskaņā ar Krievijas likumdošanu Krievijas militārā pensija nav valsts pensija, bet ir izdienas pensija.

[2.2] Ja tomēr tiesa uzskatīs, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkts regulē arī ārvalsts izdienas pensiju izmaksas kārtību, lietderīgi ņemt vērā ārvalsts izdienas pensijas piešķiršanas īpatnības. Saskaņā ar Krievijas Militāro pensiju likuma 13. pantu militāra pensija piešķirama personām ar kopējo militāro stāžu 20 gadi un vairāk. Pieteicēja militārais stāžs ir būtiski vairāk nekā 20 gadi.

[2.3] VSAA nepareizi piemēro un interpretē Vienošanās 9. pantu. Norma pienākumu uzliek Krievijas Federācijas pusei, tā neattiecas uz Latvijas pensiju. Tāpat no Vienošanās nav skaidrs, par kādiem „kompetentiem orgāniem" un par kāda veida pensiju „par Latvijas Republikas līdzekļiem" ir runa. Nav pamatots viedoklis, ka Latvijas vecuma pensija pieteicējam bija piešķirta ne tā kā visiem Latvijas pensionāriem, bet ar papildus nosacījumu, kas paredz atņemt pensiju vai samazināt

pensijas apmēru jebkurā brīdī.

[2.4] Pieteicēja ieskatā situāciju regulē 2007. gada 18. decembra Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgums par sadarbību sociālās drošības jomā (turpmāk – Līgums). Līgums neparedz to abu valsts pensiju pārrēķināšanu, kas bija piešķirtas pirms līguma spēkā stāšanās 2011. gada janvārī, bez personas rakstveidā izklāstītas vēlmes. Līguma 3. panta trešās daļas ierobežojums attiecas tikai uz tām personām, kuras ir aktīvajā militārajā dienestā brīdī, kad rodas tiesības uz pensiju. Pieteicējs nav militārpersona vairāk nekā 20 gadus.

[2.5] Lēmumā nav ņemta vērā tā likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkta daļa, kas noteic, ka pensijas samazināšana pieļaujama tikai gadījumā, ja Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos nav noteikts citādi. Tādējādi jāņem vērā Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām un Eiropas Padomes Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija.

[2.6] Lēmums ierobežo pieteicēja pamattiesības, kuras garantē Latvijas Republikas Satversmes 1., 91., 105. un 109. pants.

[2.7] Vienlīdzības princips pieprasa nevis izturēties pret visiem vienādi, bet gan vienādi izturēties pret vienādām interesēm. Izdienas, t.sk. militārās, pensijas mērķis ir dot priekšroku noteiktai personu grupai, salīdzinot ar pārējiem pretendentiem uz sociālo apdrošināšanu. Līdz ar to atšķirīga attieksme ir attaisnota, jo personas atrodas nesalīdzināmos apstākļos. Latvijas pensijas izmaksas pārtraukšana militārajiem pensionāriem tikai pamatojoties uz faktu, ka militārā dienesta pensionāriem ir papildu iztikas avots ārzemju pensijas veidā, nostāda viņus nevienlīdzīgā situācijā ar pensionāriem, kuri papildus pensijai saņem kapitāla, procentu, īpašuma nomas vai īres ienākumus, vai arī strādājošiem pensionāriem.

[2.8] Ir jāņem vērā tiesiskās paļāvības princips. Piešķirot pensiju, VSAA zināja, ka pieteicējs saņem Krievijas Federācijas izdienas pensiju. Vecuma pensija pieteicējam tika piešķirta uz mūžu.

[3] VSAA neatzina pieteikumu uz Lēmumā norādīto argumentu pamata, papildus norādot, ka likumdevējs ir pieņēmis imperatīvu normu, saskaņā ar kuru izdodams obligātais administratīvais akts. Tiesiskās paļāvības princips nedod pamatu ticēt, ka reiz noteiktā tiesiskā situācija nekad nemainīsies. Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punktu iestāde ir piemērojusi uz priekšu, nevis tai piešķirot atpakaļvērstu spēku. Nav konstatējams Satversmē un starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos garantēto tiesību uz īpašumu aizskārums.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2014. gada 18. jūlija spriedumu noraidīts /pers. A/ pieteikums. Spriedums motivēts šādi.

[4.1] 2004. gada 23. februārī VSAA izdeva pieteicējam labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru piešķīra Latvijas Republikas vecuma pensiju par kopējo apdrošināšanas stāžu 37 gadi un 9 dienas. No 2006. gada 1. janvāra pie vecuma pensijas tika piešķirta piemaksa. Uz 2013. gada 31. martu pieteicēja pensijas apmērs bija 143,20 lati un piemaksas apmērs bija 19,60 lati.

[4.2] Tiesa atsaucās uz Administratīvā procesa likuma 85. panta otrajā daļā norādītajiem apstākļiem adresātam labvēlīga tiesiska administratīvā akta atcelšanai, tostarp 1. punktā noteikto, ja tiesību norma paredz administratīvā akta atcelšanu

[4.3] Ar Lēmumu pieteicējam pārtraukta vecuma pensijas izmaksa un piemaksas pie vecuma pensijas izmaksa. Vecuma pensijas izmaksas pārtraukšana pamatota ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punktu, bet piemaksas pie vecuma pensijas izmaksas pārtraukšana – ar šī likuma pārejas noteikumu 41. punktu un Ministru kabineta 2008. gada 16. decembra noteikumu Nr. 1024 „Noteikumi par ikmēneša piemaksu pie vecuma un invaliditātes pensijas" (turpmāk – noteikumi Nr. 1024) 2., 6. un 7. punktu.

[4.4] Atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punktam, ja personai ir piešķirta citas valsts pensija par apdrošināšanas periodiem, kas ņemti vērā, piešķirot vai pārrēķinot Latvijas pensiju, Latvijas pensija pārrēķināma vai tās izmaksāšana pārtraucama, šos periodus izslēdzot, ja regulā Nr. 883/2004 vai Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos nav noteikts citādi. Šī likuma pārejas noteikumu 41. punkta pirmais teikums noteic, ka Latvijā un Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstīs dzīvojošiem vecuma un invaliditātes pensijas saņēmējiem par apdrošināšanas stāžu, kas uzkrāts līdz 1995. gada 31. decembrim un ņemts vērā, piešķirot (pārrēķinot) pensiju, līdz 2011. gada 31. decembrim piešķir piemaksu par katru apdrošināšanas stāža gadu.

Noteikumu Nr. 1024 2. punkts paredz, ka piemaksa ir atkarīga no apdrošināšanas stāža (pilnos gados), kas uzkrāts līdz 1995. gada 31. decembrim un par kuru Latvijā ir aprēķināta vecuma vai invaliditātes pensija, bet atbilstoši noteikumu 7. punktam, ja personai atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42. punktam tiek pārskatīts apdrošināšanas stāžs par periodu līdz 1995. gada 31. decembrim, vienlaikus ar pensijas apmēra pārskatīšanu pārskata arī piemaksas apmēru.

[4.5] VSAA konstatējusi, ka pieteicējs saņem gan Krievijas Federācijas izdienas pensiju, gan arī Latvijas Republikas vecuma pensiju. Pieteicējam saskaņā ar Krievijas Federācijas tiesību aktiem izdienas stāžā iekļauts periods no 1960. gada 23. augusta līdz 1991. gada 31. decembrim (*lietas 39. - 40. lapa*). Periods no 1960. gada 23. augusta līdz 1991. gada 31. decembrim iekļauts arī periodā, par kuru pieteicējam piešķirta Latvijas Republikas vecuma pensija.

[4.6] Atbilstoši Vienošanās 1. un 2. pantam, Vienošanās mērķis ir nodrošināt Krievijas Federācijas militārpersonu (militāro pensionāru) un viņu ģimenes locekļu, kuri pastāvīgi dzīvo un kuriem būtu tiesības dzīvot Latvijas Republikas teritorijā, sociālo aizsardzību. Vienošanās III sadaļa reglamentē pensiju nodrošināšanu.

No Vienošanās 7. panta secināms, ka primāri visus jautājumus, kas saistīti ar militāro pensionāru pensijām un pabalstiem (pensiju un pabalstu noteikšana, pārrēķināšana un izmaksa) risina Krievijas Federācijas iestādes (Krievijas Federācijas Aizsardzības ministrija un citi kompetenti orgāni), sadarbojoties ar Latvijas Republikas kompetentajām iestādēm (orgāniem). Tas cita starpā izsecināms no spēkā esošajām normām, jo saskaņā ar Krievijas Federācijas 1998. gada 27. maija federālo likumu „Par militārpersonu statusu" (*tekstu krievu valodā sk. http://docs.cntd.ru/document/901709264*) par bijušās militārpersonas un viņu ģimenes locekļu sociālo aizsardzību, materiālo nodrošinājumu ir uzņēmusies gādāt Krievijas Federācija saskaņā ar šā likuma 3. pantu. Atvaļinātām militārpersonām un viņu ģimenes locekļiem ir tiesības uz likumā noteiktām sociālām garantijām, tostarp likumā noteiktu medicīnisko aprūpi (16. pants), kā arī pabalstiem un izmaksām naudas izteiksmē, ņemot vērā militārpersonas un viņa ģimenes sastāvu, veselības stāvokli, ģimenes materiālo stāvokli un citus nosacījumus.

Atbilstoši Vienošanās 9. pantam Latvijas Republika, ja tā uzskata par nepieciešamu, ir tiesīga piešķirt Krievijas Federācijas militārpersonai arī Latvijas Republikas valsts pensiju. No Vienošanās 9. panta otrā teikuma izriet, ka gadījumos, kad persona saņem pensiju no abām valstīm, Krievijas Federācijai ir paredzētas tiesības apturēt pensijas, kas militārpersonai piešķirta pirms Latvijas pensijas piešķiršanas, izmaksu uz laiku, kamēr persona saņem Latvijas pensiju. Tā kā saskaņā ar Vienošanos militārpersonām pensijas maksās Krievijas Federācija, secināms, ka Vienošanās paredz Krievijas Federācijas kompetentām iestādēm tiesības ierobežot pensijas izmaksu dubultā apmērā, ja persona izvēlas saņemt Latvijas Republikas piešķirtu pensiju.

Kā pamatoti norādīts Lēmumā, starpvalstu līgumu (attiecīgi arī konkrētās Vienošanās) būtība ir novērst situācijas, kad par vieniem un tiem pašiem apdrošināšanas periodiem persona saņem vienlaicīgi vairāku valstu pensijas. No Vienošanās 9. panta satura tiesai neradās šaubas, ka normas mērķis ir novērst situācijas, kad bijušajām militārpersonām par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu pensijas tiktu maksātas gan no Latvijas Republikas budžeta, gan Krievijas Federācijas budžeta. Līdz ar to pieteicējam gan no Vienošanās spēkā stāšanās brīža, gan no iesnieguma par pensijas piešķiršanu brīža nebija tiesiska pamata paļauties, ka viņš vienlaicīgi par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu varētu saņemt divu valstu pensijas. Situācija, kad persona par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu saņem pensiju divās valstīs, ir pretrunā ar vispārpieņemtiem principiem sociālās aizsardzības jomā. Turklāt situācija, kad persona saņem pensiju par vienu un to pašu apdrošināšanas stāžu divās valstīs, ir netaisnīga pret tām personām, kas saņem pensiju tikai vienā valstī par konkrētu apdrošināšanas stāžu. Tādējādi tiesiskās vienlīdzības princips prasa, lai situācija būtu atrisināta taisnīgi un nevienai personai nebūtu priekšrocības pret citām personām, ja tās atrodas salīdzināmos apstākļos.

Tiesa nesaskatīja loģiskus apsvērumus tam, kāpēc pret pieteicēju būtu jāpastāv atšķirīgai attieksmei situācijā, kad viņš saņem pensiju divās valstīs par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu, salīdzinājumā ar personām, kas saņem pensiju vienā valstī par attiecīgu apdrošināšanas stāžu. Pārrēķinot pensiju un izslēdzot no tās apdrošināšanas stāžu, par kādu pieteicējs jau saņem pensiju no Krievijas Federācijas, valsts ir nodrošinājusi tiesiskās vienlīdzības principa ievērošanu attiecībā pret pārējiem valsts vecuma pensijas saņēmējiem, kas saņem vecuma pensiju par konkrētu apdrošināšanas stāžu vienā valstī. Vienlaikus konstatējams, ka Vienošanās nesatur nekādus nosacījumus attiecībā uz līgumslēdzēju valstu pensiju piešķiršanu, pensiju apmēru, kā arī pensiju pārrēķināšanas noteikumiem, tostarp Vienošanās nesatur regulējumu par to, kā jārīkojas situācijās, kad persona par vienu un to pašu periodu saņem abu valstu pensijas. Līdz ar to pensiju piešķiršana, pensiju pārskatīšana un citi ar pensijām saistīti jautājumi risināmi saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem.

[4.7] Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkts nepārprotami noteic, ka personai nav tiesiska pamata par vienu un to pašu apdrošināšanas periodu saņemt gan Latvijas, gan citas valsts pensiju. Savukārt Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa regula (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu pieteicēja gadījumā nav piemērojama.

Tā kā likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkts, kurš stājās spēkā 2012. gada 18. jūlijā, paredz, ka šādā gadījumā Latvijas pensija pārrēķināma vai tās izmaksāšana pārtraucama, šos periodus izslēdzot, tad ir iestājušies Administratīvā procesa likuma 85. panta otrās daļas 1. punkta nosacījumi, kas ir par pamatu iepriekš izdota labvēlīga tiesiska administratīvā akta atcelšanai. Līdz ar to VSAA, ievērojot iepriekš minēto tiesisko regulējumu, pamatoti konkrētu periodu izslēdza no apdrošināšanas stāža.

[4.8] Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" 11. panta pirmo daļu un pārejas noteikumu 8.[2] punktu līdz 2014. gada 1. janvārim tiesības uz vecuma pensiju ir personām, kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 10 gadiem. Lietā nav strīda, ka pieteicēja Latvijas apdrošināšanas stāžs, izslēdzot periodu no 1960. gada 23. augusta līdz 1991. gada 31. decembrim, nesasniedz 10 gadus (saskaņā ar Lēmumā norādīto pieteicēja Latvijas apdrošināšanas stāžs pēc pārskatīšanas ir 8 gadi 9 mēneši 3 dienas). Tādējādi atbilstoši likumam „Par valsts pensijām" pieteicējam nav tiesību uz Latvijas vecuma pensiju, tāpēc piešķirtās pensijas izmaksāšana ir pārtraucama.

[4.9] Pārtraucot vecuma pensijas izmaksu sakarā ar to, ka pēc apdrošināšanas perioda izslēgšanas pieteicējam nepietiek pensijas piešķiršanai nepieciešamā kopējā stāža, iestāde tiesiski pārtraukusi arī piemaksas pie vecuma pensijas izmaksu.

[4.10] Nepamatots ir pieteicēja arguments, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkts uz viņu nav attiecināms, jo minimālais Krievijas Federācijas izdienas pensijas piešķiršanai nepieciešamais stāžs ir 20 gadi un līdz ar to pieteicējam būtu tiesības uz šādu pensiju arī tad, ja izdienas stāžā netiktu ieskaitīti Latvijas valsts vecuma pensijas piešķiršanā vērā ņemtie periodi.

No lietas materiāliem izriet, ka Krievijas Federācijas izdienas pensija un Latvijas valsts vecuma pensija pieteicējam ir

piešķirta daļēji par to pašu periodu. Tas, ka pieteicējs Krievijas Federācijas izdienas pensiju saņem par periodu no 1960. gada 23. augusta līdz 1991. gada 31. decembrim, nozīmē ne tikai to, ka šis periods ir izmantots, lai noteiktu, vai pieteicējam ir tiesības uz Krievijas Federācijas izdienas pensiju. Atbilstoši Krievijas Militāro pensiju likuma 14. pantam par katru izdienas stāža gadu, kas pārsniedz 20 gadus, izdienas pensijas apmērs tiek paaugstināts par 3 procentiem. Tātad, jo lielāks ir izdienas stāžs, jo lielāku izdienas pensiju persona saņem. Līdz ar to minētie periodi ietekmējuši arī pieteicēja Krievijas Federācijas izdienas pensijas apmēru, un ir pamats teikt, ka pieteicējs par šiem periodiem pensiju saņem divas reizes – gan no Krievijas Federācijas, gan no Latvijas Republikas. Ņemot vērā minēto, tiesa secināja, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkts ir attiecināms uz pieteicēju.

[4.11] Nav pamatots pieteicēja viedoklis, ka izdienas pensija nav uzskatāma par valsts pensiju. Saskaņā ar Krievijas Militāro pensiju likuma 10. pantu šīs Krievijas Federācijas izdienas pensijas tiek izmaksātas no federālā budžeta, līdz ar to tās ir uzskatāmas par valsts pensiju. Latvijā ar jēdzienu „valsts pensija" tiek apzīmēta arī „izdienas pensija". Augstākā tiesa norādījusi, ka izdienas pensija un vecuma pensija kā valsts sociālās drošības sistēmas izmaksas no valsts budžeta līdzekļiem abas ir valsts pensijas (*sk. Augstākās tiesas 2011. gada 29. decembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-1090/2011 12. punktu*).

[4.12] Pretēji pieteicēja norādītajam, tiesa secināja, ka uz viņu konkrētajā gadījumā nav attiecināms Līgums, jo saskaņā ar Līguma 3. panta 3. punktu līgums neattiecas uz Līgumslēdzēju Pušu bruņoto spēku un citu saskaņā ar Līgumslēdzēju Pušu tiesību aktiem izveidoto militāro formējumu militārpersonām, iekšlietu sistēmās komandējošā un ierindas sastāva personām, viņu ģimenes locekļiem, kā arī Latvijas Republikā – uz personām, kuru pensiju nodrošinājums nav īstenots valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas ietvaros, Krievijas Federācijā – uz personām, kuras pensiju nodrošināšanas jomā ir pielīdzinātas minētajām amatpersonām. Tā kā pieteicējs ir bijis Krievijas Federācijas militārpersona, kas redzams no Krievijas Federācijas vēstniecības Konsulārās nodaļas Sociālās nodrošināšanas nodaļas 2012. gada 22. oktobra izziņas Nr. 90124, uz viņu neattiecas Līguma nosacījumi.

[4.13] Pieteicējs norāda, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkts ierobežo Satversmē un starptautiskajās tiesību normās garantētās tiesības uz sociālo nodrošinājumu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesības uz pensijas izmaksu uzskatāmas par īpašumu Satversmes 105. panta izpratnē. Tomēr, vērtējot kādas tiesību normas atbilstību minētajam pantam, nepieciešams ņemt vērā to, vai lieta skar arī sociālo tiesību jomu. Ja lieta minēto jomu skar, tad vienlaikus ir atzīstams, ka pieteikuma iesniedzēja tiesības un tiesiskās intereses nevar tikt aizsargātas tādā pašā mērā, kā tas būtu gadījumā, ja ierobežotas būtu īpašuma tiesības to „klasiskajā" izpratnē (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 8. jūnija sprieduma lietā Nr. 2007-01-01 20. un 21. punktu*). Satversmes tiesa ir arī atzinusi, ka attiecībā uz īpašuma tiesībām sociālo tiesību jomā valstij ir piešķirama plaša rīcības brīvība, jo arī Satversmes 105.pantā noteiktās tiesības vēl negarantē noteiktu pensijas apmēru un tās var ierobežot. Satversmes 109. pantā garantētās tiesības var ierobežot, ja ierobežojums ir noteikts ar likumu, ir attaisnots ar leģitīmu mērķi un atbilst samērīguma principam (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007. gada 9. oktobra sprieduma lietā Nr. 2007-04-03 26. punktu*). Ierobežojums saņemt divas pensijas par vienu un to pašu stāžu (apdrošināšanas periodu) ir noteikts ar likumu un tam ir leģitīms mērķis – sociālās apdrošināšanas budžeta ilgtspējas nodrošināšana.

Konkrētajā gadījumā nav konstatējams, ka pieteicējam vispār tiktu liegts sociālā nodrošinājuma sistēmas atbalsts. Lietā esošie materiāli apstiprina, ka pieteicējam pensiju maksā Krievijas Federācija, kas saskaņā ar Vienošanos ir valsts, kurai primāri jānodrošina pieteicēja kā Krievijas Federācijas militārpersonas tiesības uz pensiju un citiem pabalstiem saskaņā ar Krievijas Federācijas tiesību aktiem. Tādējādi secināms, ka pieteicējam tiek sniegts sociālais nodrošinājums, kas ir ņemams vērā, lemjot par citu – Latvijas Republikas sociālā nodrošinājuma līdzekļu piešķiršanu vai izmaksu.

Eiropas Padomes Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 1. protokola 1. panta piemērošana visbiežāk tiek vērtēta kopsakarībā ar šajā konvencijā norādīto cilvēka pamattiesību aizsardzību, jo īpašuma tiesību ierobežošana, ja tā ir pamatota ar sabiedrības interesēm, ir pieļaujama. Tiesas ieskatā netika konstatēts, ka ir noticis minētās konvencijas 1. protokola 1. panta pārkāpums.

[4.14] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 104. panta otrās daļas pirmajam teikumam, ja tiesa uzskata, ka tiesību norma neatbilst Latvijas Republikas Satversmei vai starptautisko tiesību normai (aktam), tā tiesvedību lietā aptur un nosūta motivētu pieteikumu Satversmes tiesai.

No minētās tiesību normas izriet, ka tiesa izlemj jautājumu par pieteikuma iesniegšanu Satversmes tiesā tad, ja, izskatot lietu pēc būtības, tiesai rodas šaubas par tiesību normas atbilstību Satversmei vai starptautisko tiesību normām. Savukārt no minētās tiesību normas neizriet tiesas pienākums vērsties Satversmes tiesā ar pieteikumu pēc personas lūguma. Tiesai konkrētajā gadījumā nepastāvēja šaubas par likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkta normas atbilstību Satversmei vai starptautisko tiesību normām.

[5] Par pirmās instances tiesas spriedumu /pers. A/ iesniedza apelācijas sūdzību, to pamatojot ar pieteikumā minētajiem argumentiem, papildus norādot, ka tiesa nepamatoti atsaukusies uz Administratīvā procesa likuma 85. panta otro daļu, kas attiecas uz labvēlīgu administratīvo aktu. Pieteicējs norāda, ka pārsūdz sev nelabvēlīgu administratīvo aktu – Lēmumu.

Pieteicēja ieskatā tiesa nav ievērojusi Satversmes tiesas atziņas un atziņas, ko Administratīvā apgabaltiesa ir izteikusi analoģiskās lietās (*sk., piemēram, Administratīvās apgabaltiesas 2013. gada 30. augusta lēmums lietā Nr. A420404813, Nr. 420405313, Nr. 420400113*), lai gan pieteicējs to norādījis.

Nepareizi interpretēta likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkta norma.

Pieteicējs uzsver, ka vecuma pensija viņam piešķirta uz mūžu, ka viņš bija Krievijas Federācijas militārpersona un normatīvo aktu izpratnē viņš šobrīd nav uzskatāms par militārpersonu.

[6] Paskaidrojumos Administratīvajai apgabaltiesai VSAA apelācijas sūdzību neatzina, piekrita Administratīvās rajona tiesas spriedumam, pamatojoties uz Lēmumā un paskaidrojumos tiesai norādītajiem argumentiem.

VSAA papildus norādīja uz Augstākās tiesas atziņu, ja likumdevējs ir pieņēmis imperatīvu normu, saskaņā ar kuru ir izdodams obligātais administratīvais akts, tad likumdevējs jau sākotnēji ir izvērtējis sabiedrības un atsevišķas personas tiesiskās intereses, kā rezultātā pieņemta norma, kas noteic, ka, pastāvot konkrētiem faktiskajiem apstākļiem, izdodams obligātais administratīvais akts, kas nav saistīts ar īpašu tā izdošanas vai satura lietderības apsvērumu izvērtēšanu (*sk., 2004. gada 9. marta spriedumu Nr. SKA-10; 2004. gada 19. oktobra spriedumu Nr. SKA-176*).

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304. panta pirmo daļu Administratīvā apgabaltiesa administratīvo lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[9] Pieteicējs ir pensionēta Krievijas Federācijas militārpersona jeb militārais pensionārs. Pieteicējs ir atvaļināts no aktīvā militārā dienesta un saņem militārpersonas izdienas pensiju.

Izskatāmajā gadījumā pastāv strīds par to, vai uz pieteicēju attiecināma likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkta norma, kas noteic, ja personai ir piešķirta citas valsts pensija par apdrošināšanas periodiem, kas ņemti vērā, piešķirot vai pārrēķinot Latvijas pensiju, Latvijas pensija pārrēķināma vai tās izmaksāšana pārtraucama. No minētās normas izriet, ka pensijas izmaksa ir pārtraucama, ja periodu izslēgšanas rezultātā personai vairs nav Latvijas valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā apdrošināšanas stāža.

Pieteicēja gadījumā konstatējams, ka Latvijas vecuma pensija viņam piešķirta cita starpā ņemot vērā darba stāžam Latvijā pielīdzināmo periodu – par dienestu no 1960. gada 23. augusta līdz 1991. gada 31. decembrim (*sk. lietas 42. lapu*). Tā kā par minēto dienesta periodu pieteicējs saņem Krievijas Federācijas izdienas pensiju, ko apliecinājusi Krievijas Federācijas vēstniecības Latvijas Republikā Konsulārās nodaļas Sociālās nodrošināšanas nodaļa 2012. gada 22. oktobra izziņā Nr. 90124, VSAA pamatoti minēto periodu izslēdza no pieteicēja Latvijas apdrošināšanas stāža.

Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" 11. panta pirmo daļu, pārejas noteikumu 8.[1] un 8.[2] punktu līdz 2014. gada 1. janvārim tiesības uz vecuma pensiju ir sievietēm un vīriešiem, kuri sasnieguši 62 gadu vecumu un kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par desmit gadiem.

Konkrētā perioda izslēgšanas rezultātā pieteicējam vairs nav vismaz 10 gadu ilga apdrošināšanas stāža (darba un tam pielīdzināto periodu) Latvijā. Tas ir būtisks apstāklis, kas ietekmē pieteicēja tiesības uz vecuma pensijas saņemšanu Latvijā.

[10] Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējot Administratīvās rajona tiesas 2014. gada 18. jūlija sprieduma motivāciju, atzīst, ka pirmās instances tiesa pareizi izvērtēja lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un pamatoti atzina, ka Lēmums ir tiesisks. Tā kā pirmās instances tiesas sprieduma pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturto daļu pievienojas tā motivācijai. Apgabaltiesa uzskata, ka pirmās instances tiesa ir sniegusi lietā nozīmīgo apstākļu un pieteicēja argumentu izvērtējumu.

[11] Apgabaltiesa norāda, ka Augstākā tiesa līdzīgā lietā 2015. gada 18. jūnija spriedumā Nr. SKA-0099-15 cita starp norādījusi, ka Augstākai tiesai nav šaubu par likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 42.[1] punkta konstitucionalitāti un ka no 2012. gada 14. jūnija likuma anotācijas izdarāms secinājums, ka pārejas noteikumi ar 42.[1] punktu papildināti, lai novērstu situācijas, kad Latvijas pensija tiek piešķirta par to pašu apdrošināšanas periodu, par kuru pensiju piešķīrusi cita valsts, un kā rīkoties gadījumos, kad apdrošināšanas stāžā ir ieskaitīti periodi, par kuriem pensiju piešķīrusi cita valsts (*sk. www.saeima.lv*). Proti, likumdevēja griba bijusi izslēgt ikvienu iespēju, kad par vienu un to pašu laikposmu persona saņem vairākas pensijas, neatkarīgi no tā, kuras valsts pensija piešķirta pirmā (*sk. minētā sprieduma 12. un 14. punktu*).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. pantu un 309. pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ (*/pers. A/*) pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2013. gada 30. aprīļa lēmuma Nr. 11-8/4189 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma

sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente (personīgais paraksts) S. Gintere

Tiesneses (personīgais paraksts) I. Amona

(personīgais paraksts) L. Konošonoka